

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 332.1

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ

СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЛЮСІВ ЗРОСТАННЯ В БОЛГАРІЇ

Розглянуто передумови та основні віхи запровадження Національної стратегії регіонального розвитку Болгарії 2012–2022 рр., її відповідність європейським рамковим документам, зокрема Стратегії “Європа 2020” та “Територіальному порядку денному ЄС 2020”. Наведено класифікацію регіонів Болгарії згідно з NUTS та їх загальну характеристику. Проаналізовано асиметричність демографічного та соціально-економічного регіонального розвитку Болгарії. Продемонстровано, що великі міста-генератори зростання та розвитку нерівномірно поширені по території країни, що породжує і накопичує проблеми “центру-периферії”, а мережа малих та середніх міст Болгарії поширена досить збалансовано по всій країні, що вигідно з точки зору обслуговування сільських районів навколо них. Представлено болгарську мережу так званих функціональних урбаністичних ареалів згідно з ESPON із виділенням метрополій європейського, міжнаціонального / національного та регіонального / локального значення. Розглянуто основні аспекти Спільної програми просторового розвитку країн Вишеградської четвірки, Болгарії і Румунії, в якій окреслюються “полюси розвитку”, що являють собою осередки міських агломерацій, які впливають на прилеглі зони, а також “осі розвитку”, тобто території, які з’єднують окремі полюси за наявності транспортної та іншої інфраструктури. Проаналізовано болгарську модель територіально-урбанізаційної структури, що включає в себе комбінацію з трьох основних елементів: ієрархічну систему міст-центрів; основні і другорядні осі розвитку; територіальної структури трьох основних типів (природничо-неурбанізовані, периферійні слабо урбанізовані та центральні сильно урбанізовані). Вказано, що ієрархічна система міст-центрів Болгарії представлена п’ятьма рівнями: столиця – центр європейського значення; великі міста – центри національного значення; середні міста – центри регіонального значення; невеликі міста мікрорегіонального значення; дрібні міста і села. Уточнено, що як головні осі міського розвитку на території країни введені два паралельних і три меридіанних коридори. Показано, що просторова модель детермінує інструменти підтримки районів та міських центрів, де доречно сконцентрувати активну соціально-економічну діяльність з метою досягнення національного зростання; районів і населених пунктів, де необхідні заходи для підтримки відстаючих секторів соціально-економічного розвитку; областей, де необхідно докласти серйозних зусиль для збереження і підтримки природного балансу та біорізноманіття.

Ключові слова: полюси зростання, осі зростання, центр-периферія, регіон, Концепція територіально-урбаністичної структури Болгарії.

JEL R10, F60

© Ігор Ліщинський, 2016.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть в об'єднаній Європі спостерігається “перезапуск” дещо забутої концепції полюсів зростання, пік популярності якої припав на 50–60-ті рр. ХХ ст. В низці загальноєвропейських документів акцентується увага на територіальному вимірі політики когезії (згуртованості) та важливості досягнення поліцентричного і збалансованого територіального розвитку.

Зі вступом Болгарії до ЄС виникла необхідність гармонізації національного та європейського законодавства з регіонального розвитку та адаптації адміністративно-територіальної структури до вимог Номенклатури територіальних одиниць для статистики (NUTS). Зазначені аспекти були використані при підготовці Національної стратегії регіонального розвитку Болгарії на період 2012–2022 рр. та закріплені в Законі про регіональний розвиток в 2008 р.

Регіони Болгарії відзначаються значною неоднорідністю розвитку з яскраво вираженою незбалансованістю, що проявляється в домінуванні столиці та туристичноорієнтованих причорноморських регіонів. Враховуючи такий стан справ, актуальною видається розробка Концепції територіально-урбаністичної структури, яка покликана дати поштовх розвитку нових та традиційних полюсів зростання держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення не вирішених раніше частин проблеми. Аспекти формування полюсів зростання висвітлені в працях Ж. Будвіля, Х. Ласуена, Ф. Перру, П. Потье, П. Кругмана та ін. Особливості регіональної політики розвитку розглядаються в дослідженнях М. Вачевської, А. Марчевої, А. Мельник, Е. Парашкевича тощо. Проте у вітчизняній науковій літературі фактично відсутні публікації, які б комплексно представили проблематику формування стратегії полюсів зростання для болгарських регіонів.

Мета статті полягає у дослідженні досвіду формування моделі просторового розвитку Болгарії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після приєднання до ЄС Болгарія почала особливу увагу приділяти розвитку регіонів. Урядом була розроблена Національна стратегія регіонального розвитку Болгарії за період 2012–2022 рр. (НСРР) [1], яка стала основним документом, що визначає стратегічні рамки державної політики досягнення збалансованого та сталого розвитку регіонів країни і подолання внутрішньо- та міжрегіональних диспропорцій в контексті Європейської політики когезії задля досягнення розумного, стійкого та інклюзивного зростання (Територіального порядку денного стратегії Європа-2020 [2]).

НСРР встановлює довгострокові цілі та пріоритети регіональної політики розвитку, яка, маючи інтегральний характер, дає змогу координувати та синхронізувати галузеві програми окремих територій, а також сприяє збалансованому розвитку регіонів.

Поточний НСРР передував тривалий підготовчий етап, що в часових рамках окреслювався Національною стратегією регіонального розвитку 2005–2015 рр. [3]. Зазначена декада ознаменувалась інституційно-нормативною адаптацією Болгарії до вступу в ЄС та першим програмним періодом 2007–2013 рр., який визначив загальне спрямування та рамки Оперативної програми “Регіональний розвиток” (ОПРР) на регіональному (2007–2013 рр.), районному (2005–2015 рр.) та муніципальному (2007–2013 рр.) рівнях [1]. ОПРР була орієнтованою на практичну реалізацію четвертого пріоритету Національної стратегічної програми ЄС (National Strategic Reference Framework, NSRF) “Збалансований територіальний розвиток”, в рамках якої Болгарія отримувала фінансування з Європейського фонду регіонального розвитку [4].

Загалом ОПРР спрямовувалась на поліпшення соціально-економічних умов у шести

регіонах планування: тобто, з одного боку, акцент робився на подолання відставання від регіонів ЄС, а з іншого – на зменшення міжрегіональних відмінностей всередині Болгарії. Для досягнення зазначених цілей Програма включала в себе широкий спектр заходів (від інфраструктури до охорони культурної спадщини), беручи до уваги як загальні тенденції, так і специфіку окремих населених пунктів відповідно до п'яти пріоритетів: 1) сталий та інтегрований розвиток міст; 2) регіональні й локальні можливості; 3) сталий розвиток туризму; 4) місцевий розвиток і співпраця; 5) технічна допомога.

Проте зміни панєвропейської політики когезії і повноправне членство Республіки Болгарії в Європейському Союзі викликали необхідність дочасного оновлення НСРР 2005–2015 рр. та доопрацювання національної законодавчої бази для регіонального розвитку [1].

У 2008 р. був розроблений і прийнятий новий Закон “Про регіональний розвиток” [5] для адаптації національної нормативно-правової бази Болгарії до законодавства ЄС. Закон регулює систему документації, ресурсного забезпечення і дій органів влади, спрямованих на досягнення цілей політики регіонального розвитку, зокрема: зниження міжрегіональних та внутрішньорегіональних відмінностей у рівні економічного, соціального й територіального розвитку; створення умов для прискореного економічного зростання і високої зайнятості; розвитку територіального співробітництва.

Даним Законом вводиться новий територіальний поділ для болгарських регіонів рівня 1 і 2 відповідно до вимог загальної класифікації територіальних одиниць для статистики (NUTS).

Новий контекст європейської і болгарської національної політик, трансформація правового та інституційного середовища розвитку регіонів привели до необхідності оновленого змісту Стратегії, яка відповідала б новим вимогам, що і було закріплено у НСРР 2012–2022 рр. Завдання, що стоять перед НСРР, можна інтерпретувати таким чином:

- проведення комплексного всебічного аналізу районів – соціального, економічного, екологічного та просторово-урбаністичних аспектів;
- постановка стратегічних цілей і пріоритетних напрямів регіонального розвитку країни на період 2012–2022 рр., синхронізованих із постулатами стратегії “Європа 2020”, “Територіальним порядком денним ЄС 2020” та Національною програмою розвитку “Болгарія–2020”;
- визначення вимог до територіальних вимірів секторальної політики та створення територіальної основи для їхньої активної координації в регіонах;
- детермінація чіткої стратегічної основи для планування і програмування в документах регіонального розвитку інших територіальних рівнів;
- координація та досягнення балансу політики регіонального розвитку і просторового планування;
- участь всіх зацікавлених сторін в якості партнерів у процесі імплементації політики, визначеної в НСРР.

Зі вступом Болгарії до ЄС виникла необхідність гармонізації національного та європейського законодавства з регіонального розвитку й адаптації адміністративно-територіальної структури до вимог Номенклатури територіальних одиниць для статистики (NUTS). Зазначені аспекти були використані при підготовці Національної стратегії регіонального розвитку Болгарії на період 2005–2015 рр. та закріплені в Законі про регіональний розвиток у 2008 р.

В результаті тривалих переговорів були сформовані 2 зони, що відповідають рівню NUTS 1, які, в свою чергу, складаються із 6 районів рівня NUTS 2. Регіони цих двох найвищих рівнів не є адміністративно-територіальними одиницями.

Зона “Північна і Південно-Східна Болгарія” (BG3) охоплює площу 68 330 км² (61,56% території країни) із населенням 3 664 тис. осіб у 2014 р. (50,57% населення Болгарії). Зона складається із 4-х районів: Північно-Західний район (BG31); Північно-Центральний район (BG32); Північно-Східний район (BG33); Південно-Східний район (BG34).

Площа зони “Південно-Західна і Південно-Центральна Болгарія” (BG4) становить 42 672 км² (38,44%), населення – 3 581 тис. осіб у 2014 р. (49,43%). Зона складається із двох районів: Південно-Західний район (BG41); Південно-Центральний район (BG42)¹.

Регіони, що відповідають рівню NUTS 3, є адміністративно-територіальними одиницями і географічно співпадають з існуючими раніше 28-ма областями Республіки Болгарії. Схематично класифікацію регіонів Болгарії рівнів NUTS 1–3 відображено на рис. 1.

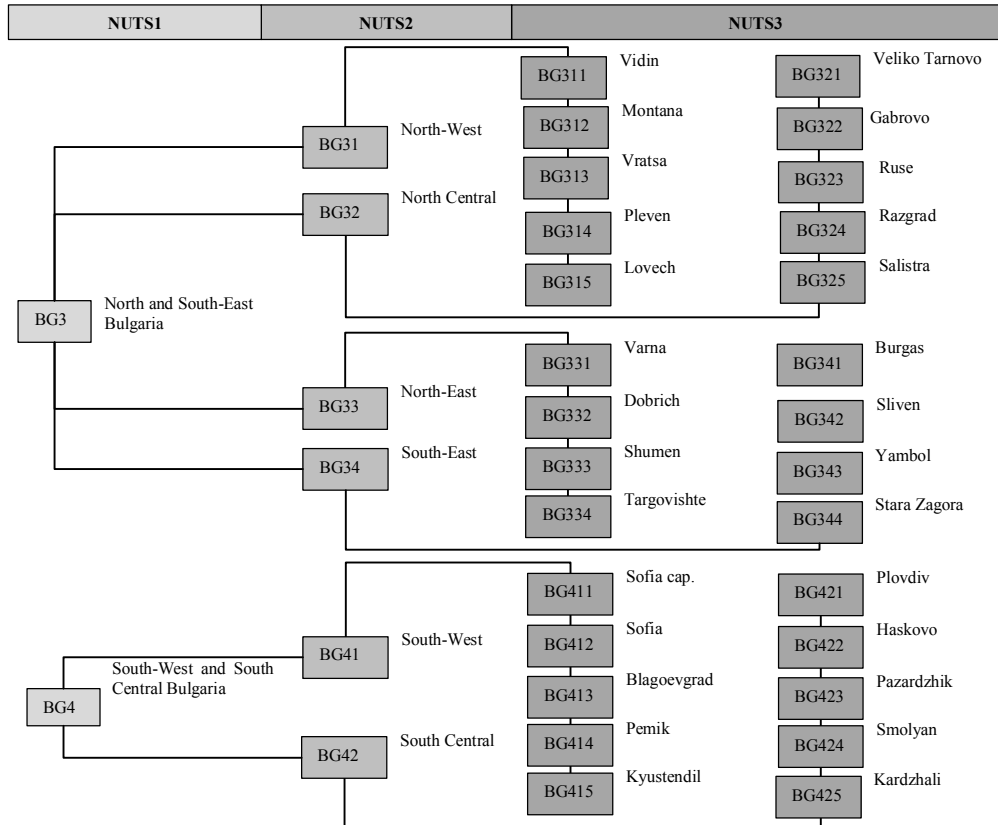

Рис. 1. Номенклатура територіальних одиниць Болгарії (NUTS 1, 2, 3) [1]

Номенклатура територіальних одиниць Болгарії рівня нижчого, ніж NUTS, така: області Болгарії складаються із 264-х общин (рівень LAU 1), які, в свою чергу, поділяються на 5329 населених місць (рівень LAU 2). Зазначений територіальний поділ має важливе значення для стратегічного планування регіонального та місцевого розвитку і використовувався, в першу чергу, для розробки та реалізації Національної стратегії регіонального розвитку (НСРР) Болгарії на період 2012–2022 рр.

Загалом регіони Болгарії характеризуються доволі значною неоднорідністю територіального розвитку (табл. 1). Чисельність населення знижується у всіх регіонах, за винятком Західного. При чому популяція зменшується практично у всіх населених

¹ У версії кодів NUTS 2003 р. існував децю інший розподіл території, згідно з яким Болгарію поділяли на дві зони – “Північ” (BG1) і “Південь” (BG2) – із 3-ма районами рівня NUTS-2 у кожному.

пунктах, а не тільки в селах чи невеликих містах. Серед великих міст значний додатний приріст спостерігається лише в Софії і меншою мірою – у Варні та Бургасі.

Економічна криза загострила демографічні проблеми і підсилює диспропорції в територіальному розподілі населення. Загальний стан регіонального розвитку Болгарії детермінується прогресом великих і середніх міст. Так, найбільшу питому вагу в формуванні національної валової доданої вартості та валового внутрішнього продукту мають Софія і 6 найбільших міст.

Мережа міст, які є ключовими центрами-генераторами зростання та розвитку, нерівномірно розвинена по всій країні. Це породжує і накопичує проблеми “центру-периферії” та детермінує низку міжрегіональних і внутрішньорегіональних відмінностей. У період після 2001 р. ще більше посилюється розрив між столицею та іншими великими містами. Хоча варто відмітити, що Пловдив, Варна і Бургас характеризуються непоганим рівнем розвитку та належать до європейської мережі міст міжнародного / національного значення (згідно з класифікацією ESPON). Проте інші великі метрополії не володіють достатнім балансуєчим потенціалом.

Таблиця 1

SWOT-аналіз регіонального розвитку Болгарії згідно з НСРР 2012–2022 рр.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • макроекономічна стабільність у країні; • робоча сила з високим рівнем освіти і професійної підготовки; • велика кількість територій з багатою природною та культурною спадщиною; • відносно рівномірна густота поселень у регіонах; • широка мережа закладів вищої і професійної освіти; • енергетична безпека та наявність природних і кліматичних умов для використання відновлюваних джерел енергії; • перетин п'яти європейських транспортних коридорів; потенціал для перетворення транспорту на ключовий сектор економіки регіонів; • наявність родючих сільськогосподарських земель з потенціалом для виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції; • розвинений малий і середній бізнес; • наявність природних, антропогенних, рекреаційних і туристичних ресурсів; • досвід планування регіонального розвитку на національному, регіональному, районному та місцевому рівнях; • участь у європейських програмах регіонального співробітництва 	<ul style="list-style-type: none"> • болгарські регіони, за винятком південно-західного, належать до групи найменш розвинених європейських регіонів, що сильно залежать від нових викликів; • несприятливі демографічні тенденції, висока дитяча смертність; • нерівномірне поширення великих міст у регіонах; • істотні відмінності / нерівності соціально-економічного розвитку муніципальних утворень; • високий рівень структурного безробіття в деяких регіонах; • застарілі, енерго- та ресурсомісні галузі, які є неконкурентоспроможними на європейському ринку; • зниження обсягу прямих іноземних інвестицій у регіонах; • неповна і недостатньо ефективна бізнес-інфраструктура; • слабка відповідність вищої освіти потребам бізнесу; • низький рівень доходів, що обмежує розвиток місцевого ринку; • низька якість державних послуг та громадського транспорту; • незадовільний стан транспортних засобів, нерівномірний розподіл технічної інфраструктури в регіонах; • недостатнє та неефективне застосування екологічної інфраструктури; • недостатнє використання можливостей державно-приватного партнерства

Загрози	Можливості
<ul style="list-style-type: none"> • продовження негативного впливу світової фінансової та економічної кризи – спад економіки, зниження іноземних інвестицій, зростання безробіття, зниження доходів і споживання; • політична нестабільність у Південно-Східній Європі і зниження привабливості регіону для іноземних інвесторів; • посилення зовнішнього конкурентного тиску на регіональні економіки; • збільшення контрасту розвитку південно-західного регіону та інших регіонів; • відставання в розвитку від середнього європейського рівня; • продовження негативного перебігу демографічних процесів і зовнішньої еміграції молодих людей, депопуляція в деяких районах областей; • затримки структурних реформ у державному секторі; • значні диспропорції зайнятості і доходів, якості життя в регіонах; • негативний вплив глобалізації, зміни клімату, енергетична залежність, демографічний спад; • загрози біорізноманіттю, ландшафтам та культурній спадщині 	<ul style="list-style-type: none"> • додаткова участь у європейських програмах регіонального співробітництва; • прискорене будівництво європейських транспортних коридорів і поліпшення регіональної транспортної мережі; • ширший доступ до європейських інфраструктурних мереж та сучасних електронних послуг для громадян і бізнесу, особливо в периферійних районах; • поліпшення екологічної, соціальної та ділової інфраструктури регіонів; • створення та підтримка розвитку інноваційних кластерів і альянсів у регіонах; • ефективніше використання багатой природної і культурної спадщини та розвиток різних форм туризму; • комплексний розвиток міст і агломерацій, їх включення до мережі європейських міст; • підвищення конкурентоспроможності болгарських підприємств; • розвиток інформаційного суспільства та електронного уряду; • залучення додаткових прямих іноземних інвестицій; • забезпечення динамічного розвитку на основі інтеграції та міжнародного співробітництва крізь призму внутрішніх і зовнішніх кордонів ЄС та ліквідація наслідків периферійності; • розширення та активніше використання можливостей державно-приватного партнерства; • зниження соціально-економічних відмінностей / нерівності між регіонами

З іншого боку, мережа малих і середніх міст Болгарії поширена досить рівномірно по всій країні, що вигідно з точки зору обслуговування сільських районів навколо них. Однак скорочення населення в цих містах і труднощі в реалізації їх економічних, соціальних і культурних функцій є тривожним явищем та вимагає серйозних зусиль для стабілізації ситуації. Близькість малих міст до сіл є фактором, який повинен краще використовуватися в майбутньому, оскільки він створює можливості для поліпшення відносин “місто-село” і перетворення малих міст на опорні пункти обслуговування сільських районів, пропонуючи широкий спектр громадських послуг.

В проекті поліцентричного розвитку ESPON представлена мережа так званих функціональних урбаністичних ареалів в Європейському Союзі. Встановлено, що в Болгарії є такі рівні функціонування метрополій:

- лише одне місто європейського значення – Софія, що належить до найвищої четвертої категорії міських ядер (MEGA);
- три ареали – міста міжнародного / національного значення (Пловдив, Варна, Бургас);

– 27 ареалів – міст регіонального / локального значення (в основному районні центри).

Сучасна політика регіонального розвитку Болгарії спрямовується на розширення кількості міст у групі Пловдива, Варни і Бургаса через акцент на промоції інших великих міст (у першу чергу, Русе, Стара-Загора і Плевен, а згодом Благоевград, Велико-Тирново та Відин як центр північно-західної периферії). Також група 27 ареалів регіонального / місцевого значення за відповідної політики територіального розвитку з часом може бути розширена на ще 8 міст без надання їм статусу адміністративних центрів.

Іншим важливим документом для розвитку болгарських регіонів стала Спільна програма просторового розвитку країн Вишеградської четвірки, Болгарії і Румунії [8]. В даній програмі окреслюються “полюси розвитку”, що являють собою осередки міських агломерацій, які впливають на прилеглі зони, а також “осі розвитку”, тобто території, які з’єднують окремі полюси за наявності транспортної та іншої інфраструктури. Для Болгарії у Спільній програмі виділено такі полюси та осі розвитку:

1. Метропольна зона столиці Софії (категорія 0): 9 основних полюсів розвитку транснаціонального значення: Пловдив, Бургас, Варна, Стара-Загора, Русе, Плевен, Відин, Благоевград, Велико-Тирново (категорія 1); головні осі розвитку (категорія 1), які формуються на основі коридорів транс’європейської транспортної мережі TEN-T та інших об’єктів транспортної інфраструктури європейського значення.

2. Вторинні полюси зростання і осі розвитку: 10 вторинних центрів розвитку національного значення: Враца, Габрово, Силістра, Добрич, Шумен, Слівен, Хасково, Кирджали, Смолян, Кюстенділ (категорія 2); осі вторинного розвитку (категорія 2) на основі іншої транспортної інфраструктури європейського значення.

У документі також підкреслюється важливість процесу транскордонної співпраці міських центрів з метрополіями із сусідніх країн. Найбільшою мірою такий процес, як очікується, пройде між містами вздовж болгарсько-румунського кордону по обидва боки Дунаю.

Ґрунтуючись на зазначених вище документах та домінантах європейської територіальної єдності, Болгарією були розроблені власні принципи поліцентричного збалансованого розвитку регіонів, які стали основою Концепції територіально-урбаністичної структури Болгарії.

Важливими умовами застосування даної Концепції є: адекватне позиціонування болгарських міст в європейській мережі метрополій; ефективна інтеграція болгарських міст і агломерацій в європейському просторі через розвиток транспортних коридорів і осей розвитку; створення умов для поліпшення розвитку міст відповідно до європейських параметрів стабільності; використання специфічних територіальних потенціалів збалансовано розвиненої мережі міст.

Болгарська модель урбанізації на національному та регіональному рівні включає в себе комбінацію з трьох основних елементів: 1) ієрархічної системи міст-центрів; 2) основних і другорядних осей розвитку; 3) територіальної структури трьох основних типів (природничо-неурбанізованої, периферійної слабо урбанізованої та центральної сильно урбанізованої).

Ієрархічна система міст-центрів представлена п’ятьма рівнями: перший рівень – столиця – центр європейського значення; другий рівень – великі міста – центри національного значення – 9 од. (6 + 3): Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Плевен, Стара-Загора + Відин, Велико-Тирново, Благоевград; третій рівень – середні міста – центри

регіонального значення – 25 од. (17обл + 8): Монтана, Враца, Ловеч, Габрово, Тирговиште, Разград, Силістра, Шумен, Добрич, Слівен, Ямбол, Хасково, Кирджалі, Смолян, Пазарджик, Кюстенділ, Перник + Свіштов, Горна-Оряховица, Асеновград, Димитровград, Казанлик, Карлово, Дупніца, Петрич; четвертий рівень – невеликі міста мікрорегіонального значення – 95 од.; п'ятий рівень – багато маленьких міст і сіл, центрів муніципальних утворень – 133 од.

Основні і другорядні осі розвитку формуватимуться уздовж транспортних коридорів транс'європейської транспортної мережі та інших транспортних мереж європейського і національного значення. Вони забезпечуватимуть зв'язок між міськими центрами на території країни, а також їх зв'язок з іншими європейськими центрами (рис. 2).

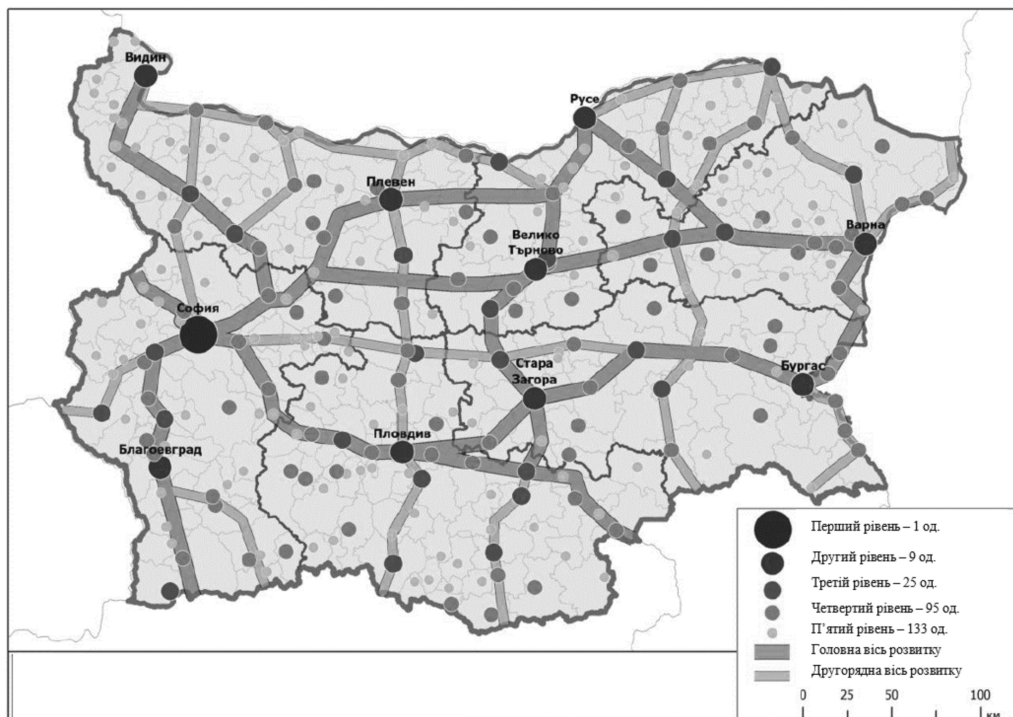

Рис. 2. Полюси та осі розвитку Болгарії [1]

Як головні осі міського розвитку на території країни введені два паралельних і три меридіанних коридори. Перша паралельна вісь у Південній Болгарії: Драгоман – Софія – Пловдив – Свиленград є частиною традиційного європейського коридору та включає розгалуження, що має важливе національне значення: Пловдив – Стара Загора – Бургас. Друга паралельна вісь у Північній Болгарії: Софія – Плевен – Русе і її розгалуження: Плевен – Велико-Тирново – Шумен – Варна. Західна меридіанна вісь: Відин – Враца – Софія – Благоевград – Кулата. Середня меридіанна вісь: Русе – Велико-Тирново – Габрово – Стара-Загора – Хасково – Кирджалі – Маказ. Східна меридіанна вісь: уздовж узбережжя Чорного моря.

Другорядні осі розвитку є розгалуженнями основних осей. До них належать: Лом – Монтана, Козлодуй – Враца, Нікополь – Плевен – Ловеч – Троян, Свиштов – Велико-

Тирново, Русе – Разград – Шумен, Силістра – Добрич – Варна, Слівен – Ямбол – Елхово, Карлово – Пловдив – Смолян – Рудозем-Симитли – Разлог – Банско – Гоце-Делчев – Глинден, Кюстенділ – Дупніца – Самоков – Іхтиман.

Згідно з Концепцією, передбачається також виокремлення територіальних структур трьох основних типів (природничо-неурбанізованої, периферійної слабо урбанізованої та центральної сильно урбанізованої) (рис. 3).

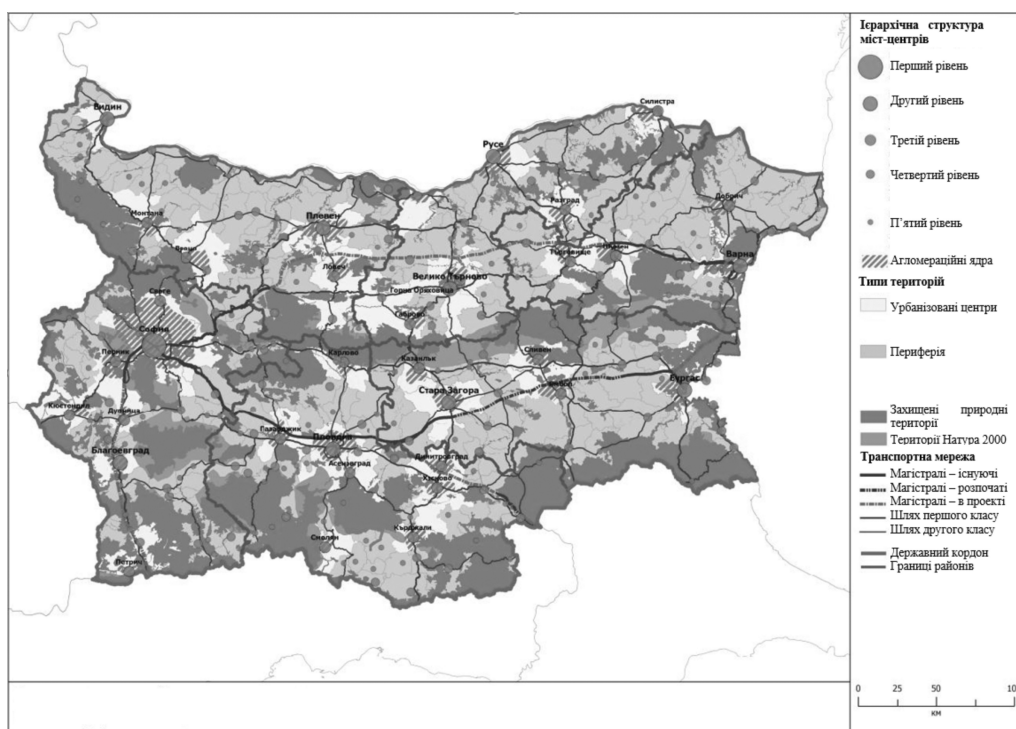

Рис. 3. Територіально-урбаністична структура Болгарії [1]

Центральні сильно урбанізовані території визначаються як полюси забезпечення зростання. До них відносять муніципалітети з центрами четвертого рівня. Периферійні урбанізовані території – неблагополучні регіони (аграрні, гірські, прикордонні), які потребують цільової підтримки. Муніципальні осередки з центрами четвертого і п'ятого рівня віднесені до категорії периферійних регіонів для адресної допомоги. Природні неурбанізовані території – зони превентивного захисту за Natura-2000: гірські узлісся, берегова лінія Чорного моря, деякі типові ландшафти.

Територіально-урбаністична модель розвитку Болгарії може стати принципово важливою в контексті запропонованих пріоритетів соціально-економічної єдності ЄС – конвергенції, конкурентоспроможності та територіального співробітництва, що вимагає дотримання і взаємодоповнюваності заходів, у рамках проведеної регіональної політики і просторового планування. Модель детермінує інструменти підтримки районів та міських центрів, де доречно сконцентрувати активну соціально-економічну діяльність з метою досягнення національного зростання; районів і населених пунктів, де необхідні

заходи для підтримки відстаючих секторів соціально-економічного розвитку; областей, де необхідно докласти серйозних зусиль для збереження і підтримки природного балансу та біо-різноманіття.

Висновки. Болгарська Концепція територіально-урбаністичної структури може допомогти знайти оптимальне співвідношення між регіонами різних типів та вказати інструменти для політики їх збереження і розвитку. Дана модель сприятиме зміцненню партнерських відносин між великими містами у високо урбанізованих районах, а також малих міст і сіл у слабозрозвинених периферійних районах. Болгарський досвід може виявитись корисним для вітчизняної економіки, враховуючи намічений вектор децентралізації та регіональної самобутності територій України.

Література

1. *Национална стратегия за регионално развитие (НСРР) на Република България за периода 2012–2022 гг.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=2343.
2. *Territorial agenda of the European Union 2020, 2011.*
3. *Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2005–2015 гг.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mrrb.government.bg/?controller=articles&id=262>.
4. *Приоритетни оси на ОП “Регионално развитие”* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bgregion.eu/op-regionalno-razvitiie/prioritenni-osi-na-op-regionalno-razvitiie.aspx>.
5. *Закон за регионалното развитие, май 2008 г., в сила от 31.08.2008 г.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lex.bg/laws/ldoc/2135589285>.
6. *Закон за административно-териториалното устройство на Република България* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lex.bg/laws/ldoc/2133622784>.
7. *EUROSTAT* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/legislation>.
8. *Common Spatial Development Strategy of the V4+2 Countries* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.v4plus2.eu/pdf/Common-Spatial-Development-Strategy-of-the-V4-2-Countries-21032014.pdf\(10.09.15\)](http://www.v4plus2.eu/pdf/Common-Spatial-Development-Strategy-of-the-V4-2-Countries-21032014.pdf(10.09.15)).
9. *Ліщинський І. Нова економічна географія та альтернативні концепції агломерації виробництва / І. Ліщинський // Журнал європейської економіки. – 2009. – № 3. – С. 241–264.*

References

1. *Natsionalna Strategyia za regionalno razvytyie na Respublika Blgariia za perioda 2012-2022* [The National Strategy for Regional Development of Bulgaria 2012-2022], from www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=2343 [in Bulgarian]
2. *The Territorial Agenda of the EU 2020, 2011* [in English]
3. *Natsionalna Strategyia za regionalno razvytyie na Respublika Blgariia za perioda 2005-2015* [The National Strategy for Regional Development of Bulgaria 2005-2015], from <http://www.mrrb.government.bg/?controller=articles&id=262> [in Bulgarian]
4. *Pryorytetny osi na OP “Regionalno razvytyie”*, from <http://www.bgregion.eu/op-regionalno-razvitiie/prioritenni-osi-na-op-regionalno-razvitiie.aspx> [in Bulgarian]
5. *Zakon za regionalno razvytyie, May 2008 (n.d.)*, from <http://lex.bg/laws/ldoc/2135589285> [in Bulgarian]
6. *Zakon za admynstratyvno-terytoryalno ustroystvo na Respublyka Blgariia* [The

- Law on Administrative and Territorial Structure of the Republic of Bulgaria], from <http://lex.bg/laws/ldoc/2133622784> [in Bulgarian]
7. EUROSTAT, from <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/legislation> [in English]
8. Common Spatial Development Strategy of the V4+2 Countries, from <http://www.v4plus2.eu/pdf/Common-Spatial-Development-Strategy-of-the-V4-2-Countries-21032014.pdf> [in English]
9. Lishchynskyy I. Nova ekonomichna geografiia ta alternatyvni kontseptsii ahlomeratsii vyrobnytstva [New economic geography and alternative concepts of production agglomeration]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky – Journal of the European Economy*, 2009, No. 3, pp. 241-264 [in Ukrainian]

Редакція отримала матеріал 19 травня 2016 р.